

Recenzje

Fedir Zastawnyj, Witold Kusiński, *Ukraina. Przyroda – Ludność – Gospodarka*, Warszawa 2003, ss. 283.

W ciągu ostatnich kilku lat na polskim rynku wydawniczym pojawiło się kilkanaście książek traktujących o Ukrainie. Wśród nich wymienić można chociażby takie pozycje jak: Andrzej Chojnowski, *Ukraina. Historia Państw Świata w XX wieku*, Warszawa 1997; Natalia Jakowenko, *Historia Ukrainy. Od czasów najdawniejszych do końca XVIII wieku*, Lublin 2000; Jarosław Hrycak, *Historia Ukrainy 1772–1999. Narodziny nowoczesnego narodu*, Lublin 2000; Andrew Wilson, *Ukraińcy*, Warszawa 2002; Ola Hnatiuk, *Pożegnanie z imperium. Ukraińskie dyskusje o tożsamości*, Lublin 2003; Walenty Baluk, *Koncepcje polityki narodowościowej Ukrainy. Tradycje i współczesność*, Wrocław 2002; Tadeusz A. Olszański, *Trud niepodległości. Ukraina na przełomie tysiącleci*, Kraków 2003; kolejne wydania *Historii Ukrainy* Władysława A. Serczyka oraz wiele innych. Większość jednak z prezentowanych pozycji opisuje Ukrainę z punktu widzenia to historii, to przemian społeczno-politycznych. Czytelnik, który bardziej interesowałby się sprawami geografii i gospodarki – choć w przypadku gospodarki trudno o niej pisać bez przedstawienia kontekstu politycznego – Ukrainy, ma do wyboru znacznie mniej książek. Mogą to być: Julian Skrzyp, Zbigniew Lach, *Wojskowo-geograficzna charakterystyka Ukrainy*, Warszawa 1995; Adam Dylewski, *Ukraina. Część zachodnia, Kijów i Krym* (z serii: *Polski Przewodnik – Polscy Autorzy, Pascal*), Bielsko-Biała 2001 czy internetowe publikacje Ośrodka Studiów Wschodnich (strony: www.osw.waw.pl). Może też sięgnąć po książkę *Ukraina. Przyroda – Ludność – Gospodarka*, którą stworzyli: Fedir Zastawnyj: geograf, profesor Uniwersytetu im. I. Franki we Lwowie oraz Witold Kusiński: geograf, emerytowany docent Uniwersytetu Warszawskiego.

Prezentowana praca składa się ze wstępu, wprowadzenia w formie informacji ogólnych, czterech części zasadniczych, zakończenia i listy wybranej literatury. W pierwszej części przedstawiono charakterystykę warunków naturalnych Ukrainy, w tym m.in. rzeźbę terenu, zasobów bogactw mineralnych, klimatu, zasobów wodnych, gleb, fauny i flory. Autorzy omówili ponadto pięć podstawowych regionów fizyczno-geograficznych: strefy lasów, lasostepów, stepów oraz rejonów górskich (Karpaci i Góry Krymskie). Część druga to opis ludności Ukrainy: liczba ludności, gęstość zaludnienia, struktura biologiczna ludności itp. Niedosyt budzić może dość powierzchowne potraktowanie problemów związanych ze strukturą narodowościową ludności Ukrainy (strony: 159–165). „Mechaniczne” wyliczenie

procentowego udziału poszczególnych narodowości, nawet przy próbie (z uwagi na charakter publikacji – ograniczonej) historycznej analizy takiego stanu rzeczy nie oddaje złożoności tej kwestii. Kolejne dwie części ukazują gospodarkę Ukrainy w ujęciu całościowym (przemysł, kompleks agrarno-przemysłowy, transport, sfera socjalna oraz zewnętrzne powiązania gospodarki ukraińskiej), jak i regionalnym (charakterystyka gospodarek wyodrębnionych regionów gospodarczych). Zastanawiający jest tylko fakt, że we wstępie Autorzy twierdzą, że przedstawiają opisy gospodarki ośmiu wyodrębnionych regionów gospodarczych (strona 10), gdy tymczasem w części czwartej przedstawiają tych regionów dziewięć: 1) doniecki; 2) naddnieprzański; 3) północno-wschodni; 4) środkowopoleski; 5) przyczarnomorski; 6) karpaccy; 7) podolski; 8) centralnoukraiński; 9) zachodniopoleski (strony: 247–278). Szkoda też, że Autorzy przedstawiając problemy rozwoju poszczególnych regionów nie wspomnieli o występowaniu i wpływie na gospodarkę nieformalnych „klanów”, skupiających ludzi bądź to według klucza terytorialnego, bądź grup interesów.

Pracę uzupełniają mapy (ponad 20), tabele (9), zdjęcia (8) i jeden wykres. Niestety, sporym mankamentem jest brak informacji przy tego typu załącznikach na temat źródła, skąd zostały zaczerpnięte (co prawda Autorzy zamieścili na końcu książki spis wybranej literatury, jednak nie jest to wystarczająco satysfakcjonujące rozwiązanie). Ponadto – choć być może jest to już „wina” wydawnictwa – zastrzeżenia może budzić sam sposób umieszczenia tychże map w pracy: jedne (bez względu na szczegółowość) zajmują niecałe pół strony, kolejne wydrukowane są na podwójnych stronach składanych do wewnątrz. Widoczny jest tym samym brak usystematyzowania. Pomocnym mogłoby być chociażby umieszczenie spisu zawartych w pracy map, tabel itp.

Mimo zasygnalizowanych niedociągnięć jest to jednak książka warta polecenia. W sposób przystępny przybliży współczesną Ukrainę i może stanowić swego rodzaju wstępny zbiór informacji zarówno dla turystów, jak i potencjalnych inwestorów.

Łukasz Donaj

Poznań